

שעור מורה מוריני הרב יהודה גנס שליט"א שבת בא תשע"ח:

"לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם"

- א. "אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו..." (רש"י בפירוש התורה ריש פרשת בראשית), ודברים אלו צריכים עיון, דהתינח לגבי סיפור הבריאה והאבות וכו', אולם הלא כבר נצטוו כמה מצוות [פריה ורבייה, מילה, גיד הנשה] לפני פרשת החודש הזה לכם, ואיך יכלה התורה להתחיל בפרשת החודש הזה לכם ולא להזכיר את מצוות אלו, וצ"ב.
- ב. ויתכן שביאור הדבר הוא ע"פ מש"כ הרמב"ם בהל' מלכים וז"ל: "משה רבינו לא הנחיל התורה והמצוות אלא לישראל שנאמר תורה צוה לנו משה... וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי עולם לקבל כל מצוות שנצטווה נח וכל מי שלא קבל יהרג, והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב... כל המקבל שבע מצוות ונזהר לעשותן הוא מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיעשה אותם מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן..."
- ג. הרי שחידש הרמב"ם שלאחר מתן תורה, אף חובתן של הגויים בז' מצוות בני נח אינה רק מפני שכך נצטווה נח בנבואה, אלא גם מפני שכך כתוב בתורה, ולא רק מחמת שמקודם נצטוו בהם.
- ד. ונראה א"כ שגם המצוות שנצטוו בהם ישראל קודם מתן תורה, הרי לאחר שניתנה שוב החיוב בהם אינו רק מפני שכך נאמר בנבואה, אלא שהם ממצוות התורה שנצטוונו ע"י משה.
- ה. וא"כ זהו כוונת חז"ל, שלולא הצורך בסיפור מעשי הבריאה והאבות היה סדר התורה אחרת, לפי סדר המצוות שנצטוונו ע"י משה, והיתה פותחת התורה במצוות החודש הזה לכם בה נצטווה משה לראשונה, ורק אח"כ היו מוזכרות המצוות שהצטוונו ע"י משה להמשיך לקיימם כמו שנצטוונו בהם קודם.
- ו. והנה בטעם הדבר שבין ז' מצוות בני נח בין מצוות אלו נוסף בהם חיוב מחמת ציווי משה, יתכן לבאר ע"פ מה שמצינו בגמ' בתחילת מס' ע"ז: "לעתיד לבוא מביא הקב"ה ס"ת ומניחו בחיקו¹ ואומר מי שעסק בה יבוא ויטול שכרו, מיד מתקבצים ובאין עכו"ם... אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיענו שבע מצוות שקיבלתם היכן

¹ עין מהר"ל בחידושי אגדות שהכונה בזה היא להראות את קרבת התורה להקב"ה, שע"י כך כל הקרוב אליה קרוב אליו. ויתכן להוסיף בזה ביאור, דהנה ידוע מה שכתבו הקדמונים שגדר השכר לעתיד אינו רק שכר, אלא שבמעלות שזכה וקנה האדם כאן יזכה לנצח, ואכ"מ. אשר על כן מי שזכה להתקרב כאן לבורא עולם ע"י עסק התורה (והמצוות) יזכה עי"ז לנצח ליהנות מזיו השכינה (שזהו שכר העוה"ב "צדיקים יושבין ועטרותיהם...).

קהל עדת ישורון

ירושלים

קיימתם... שאפילו גוי ועוסק בתורה [בדיני ז' המצוות שהצטוו בהם]², "הרי שאם היו מקיימים הגויים את ז' המצוות היו זוכים לנצח, אף שהשכר הוא בזכות התורה (מביא הקב"ה ס"ת ומניח בחיקו...), וע"כ זהו מחמת שגם חיובם בז' המצוות הוא מציווי התורה.

ז. והנה אמרו שם בגמ' עוד: "אלא כך אומרים הגויים לפני הקב"ה ישראל שקיבלוה היכן קיימיה... אמר להם הקב"ה מכם יבואו ויעידו בישראל שקיימו את התורה כולה יבוא נמרוד... יבוא לבן... תבוא אשת פוטיפר... יבוא דרייוש... אמרו לו תנה לנו מראש ונעשנה... מצוה קלה יש לי וסוכה שמה... מיד כל אחד עושה סוכה בראש גגו והקב"ה מקדיר עליהם חמה... וכל אחד מבטט בסוכתו ויוצא מיד יושב הקב"ה ומשחק עליהם שנאמר יושב בשמים ישחק".

ח. ודברי הגמ' שם צ"ע, דהלא עיקר השכר הוא בזכות לימוד התורה, וכמו שנאמר שם בתחילת הענין "כל מי שעסק בה יבוא ויטול שכרו", ועוד אמרו שם שאמר להם הקב"ה "כלום יש בכם מגיד זאת ואין זאת אלא תורה...", הרי שהנידון הוא על עסק התורה, ואם כן מה הוא מה שטענו שישראל לא קיימו את התורה, גם צ"ב מה שנתן להם את מצות סוכה, דסוף סוף חסר להם את עסק התורה.

ט. ונראה בביאור הענין שהן אמנם השכר הוא על עסק התורה, אולם כל זה בלומד ע"מ לקיים דאל"כ חסר בכל מעלת הלימוד [וכמש"כ בתוס' בפסחים נ: שהלומד שלא ע"מ לעשות מוטב שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לעולם], וטענת הגויים היתה שכיון שישראל לא קיימו הרי שלא למדו ע"מ לקיים, וענה להם הקב"ה שישראל ודאי קיבלו ע"מ לקיים וקיימו, וביקשו הגויים מצוה שבה ילמדו ע"מ לקיים ויקיימו [שהרי אם יקבלו מצות סוכה ודאי שילמדו קודם איך לקיימה], והראה להם הקב"ה שאף אם ילמדו אין לימודם ע"מ לקיים, ולא כישראל שלמדו וקיימו במסירות נפש.

² כמפורש בגמ' בסנהדרין פרק ד' מיתות.